

เทศน์เช้า วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรม เราประพฤติปฏิบัติกันเพื่อหาสัจธรรม ถ้าหาสัจธรรม ความจริงได้นะ เราจะมีความสุขของเรา ความสุข ความสงบ ความระงับในหัวใจสำคัญมาก ถ้าหัวใจมันมีกิเลสตัดหาความทะยานอยากกระเด็นอยู่ไถ่ แต่กิเลสๆ ถ้าความอยากๆ ถ้าความอยาก ทำคุณงามความดี เราก็พยายามชวนช่วยสร้างคุณงามความดีของเรา การสร้างคุณงามความดี ของเรานะ ถ้าทางโลกเขาเรียกว่าสร้างบารมี แต่ทางหัวใจ ทางหัวใจ จริตนิสัย จริตนิสัยมันไม่มี สิ่งใดหอรอก ไม่มีสิ่งใดที่จะเป็นที่พึ่งได้หอรอกในโลกนี้ ในโลกนี้ บังคับเครื่องอาศัยๆ ไง

คำว่า “บังคับเครื่องอาศัย” คนเกิดมาด้วยบุญกุศลเขาก็ประสบความสำเร็จในชีวิตของเขา คำว่า “ประสบความสำเร็จในชีวิตของเขา” ประสบความสำเร็จนะ แต่คนที่เขาประสบความสำเร็จในชีวิตที่เป็นธรรมๆ เขาพยายามช่วยเหลืองานโลกไง เขาเสียสละเพื่อโลกๆ เห็นมี น้ำใจต่อกัน ถ้ามีน้ำใจต่อกัน การว่ามีน้ำใจต่อกัน เขาสร้างอำนาจวาสนาบารมีของเขา แต่ใน หัวใจของเรา เวลาหัวใจของเขา จริตนิสัยของเขา เพราะจริตนิสัยของเขาเป็นคุณงามความดีของเขา เขาถึงได้คิดได้อย่างนั้นไง เขาคิดของเขา เขาทำเพื่อประโยชน์ๆ ไง

คูสิ เวลามีการพลัดพราก ถ้าการพลัดพรากโดยปัจจุบันทันด่วนมันกระชากหัวใจไป มัน มีความทุกข์ความยากมาก ไอ้ของเราวันคืนล่วงไปๆ มันก็มีการพลัดพรากเป็นที่สุด ถ้ามีการพลัด พรากเป็นที่สุด ขณะที่พลัดพราก เราได้เตรียมตัวเตรียมหัวใจของเราไง การเตรียมตัวเตรียม หัวใจของเรา ถ้าศึกษาธรรมะๆ ถ้ามันมรณานุสติ ถ้าเราระลึกถึงความตายของเรานะ เราจะไม่ไป คลุกกับทางโลกจนเกินไไป เพราะเราไปคลุกกับทางโลกจนเกินไไป มันเป็นของมันอยู่อย่างนี้ กระแสลมไง มันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มันเป็นอนิจจัง

มันเป็นอนิจจัง สิ่งที่มีความแน่นอนคือความไม่แน่นอน มันไม่แน่นอนของมัน แต่ความ ไม่แน่นอนของมัน มันเปลี่ยนแปลงของมันอยู่ตลอดเวลา แต่ถ้าคุณธรรมๆ มันจะเปลี่ยนแปลง

ขนาดไหนเราก็เป็นคนเดิม มันจะเปลี่ยนแปลงขนาดไหน เราก็มีสติปัญญาไง มันจะเปลี่ยนแปลงขนาดไหน เราก็ทำทัน คำว่า “ทำทัน” คนที่มีธรรมๆ มันเป็นแบบนี้ไง เรามีธรรมในหัวใจของเราไง สรรพสิ่งในโลกนี้มันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทั้งนั้นนะ แต่การเปลี่ยนแปลงไปเปลี่ยนแปลงโดยที่เรามีสติปัญญาที่เราควบคุมได้ กับเปลี่ยนแปลงไปโดยที่เราทุกข์เรายากไปกับมันไง เราทุกข์เรายากไปกับมัน เราทุกข์เรายากกะ การเปลี่ยนแปลงอย่างนั้นมันเปลี่ยนแปลงแบบโลกเห็นใหม่

แต่การเปลี่ยนแปลงแบบธรรมๆ สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง สิ่งใดเป็นอนิจจัง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ เป็นทุกข์เพราะสิ่งที่มันทนไม่ได้ ไม่ใช่ว่ามันเป็นอนิจจังแล้วจะไปทุกข์กับมันไง ความทุกข์คือความที่ทนไม่ได้ เราทนไว้ไม่ได้นี่ความทุกข์ ถ้ามันอนิจจัง มันเปลี่ยนแปลงอยู่แล้วมันถึงเป็นทุกข์ เพราะมันไม่คงที่ไง มันมีความเปลี่ยนแปลง ความเปลี่ยนแปลงคือมันไม่คงที่ มันเปลี่ยนแปลง ถ้าความเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา

ถ้าเรามีสติมีปัญญา เราศึกษา เราพยายามศึกษา เราฝึกหัดประพฤติปฏิบัติของเรา เราต้องประพฤติปฏิบัติของเราละ เราต้องทำของเราเองไง เราต้องทำของเราด้วยตัวของเราเอง ถ้าเราทำด้วยตัวของเราเอง เรามีประสบการณ์ เรามีความเข้าใจ เราฟังธรรมๆ ยืนมาจากครูบาอาจารย์ จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง จากใจดวงหนึ่งไป แต่ใจดวงนั้น ใจดวงนั้นใจของครูบาอาจารย์เราที่ท่านประพฤติปฏิบัติแล้วท่านมั่นคงนะ ท่านมั่นคง ท่านไม่หวั่นไหวกับสิ่งใดๆ ในโลกนี้ ความมั่นคงอันนั้น เพราะมันเหนือโลก

สิ่งที่มันเปลี่ยนแปลงๆ มันเปลี่ยนแปลงมันก็เหมือนของเล่น แล้วนี่มันของจริง ของเล่นของจริง ของเล่นมันสู้ของจริงได้อย่างไร มันเป็นของเล่น แต่เราก็เป็นของเล่นอันหนึ่งเหมือนกัน เพราะชีวิตของเราไง เพราะชีวิตเรามันก็เหมือนของเล่นอันหนึ่ง แต่จิตใจของเราถ้ามันอยู่ในอนิจจังมันก็เหมือนของเล่นอันหนึ่ง ของเล่นมันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาไป แต่มันสามารถทำให้เป็นของจริงได้ ที่เรามาวัดมาวากัน เรามาสร้างอำนาจวาสนาบารมี เราจะทำหัวใจเราให้เป็นของจริงขึ้นมา

ถ้าเป็นของจริง ไม่ใช่ของเล่นนะ เพราะของจริงมันไม่เปลี่ยนแปลงไป เพราะของจริงโลกนี้ สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง มันไม่มีอะไรคงที่ทั้งหมด แล้วหัวใจเรามันก็ไม่คงที่เพราะมันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แต่เพราะการฝึกฝน ด้วยหัวใจ ด้วยความมั่นคงของเรา ด้วยการ

กระทำของเรา เราทำของเราจนมันไม่เปลี่ยนแปลง มันไม่เปลี่ยนแปลง มันต้องมีเหตุมีผล มันไม่ใช่ไม่เปลี่ยนแปลงโดยที่เราคิดเอา เรานึกเอา แล้วเราจินตนาการเอา เรานึกเอา เราคิดเอาในธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง เวลาศึกษามา ปรัชญาเราเข้าใจไปหมด เข้าใจว่าถ้ามันไม่เปลี่ยนแปลงมันจะเกิดได้อย่างไรๆ แล้วเราก็เข้าใจว่าเราทำได้ๆ ใจ แต่เราทำได้ แต่มันไม่จริงใจ

ถ้ามันจริงขึ้นมา มันจริงขึ้นมา เราต้องจริงจังของเราขึ้นมา พอจริงจังขึ้นมาก็บอกว่า ชีวิตนี้เกิดมาก็ทุกข์ยากอยู่แล้ว ทำไมต้องมาทุกข์ยากเพิ่มขึ้นอีก

ความทุกข์อย่างนั้นความทุกข์ที่ไม่มีต้น ไม่มีปลาย ความทุกข์อย่างนั้นเป็นความทุกข์ที่ไม่จบไม่สิ้น แต่ความทุกข์ ความทุกข์ของเรา ความลงทุนลงแรงที่มากขึ้น เราต้องทำมาหากินใช้ไหม เราต้องมีหน้าที่การงานใช้ไหม แล้วเวลาเรามาควบคุมใจของเรา มันก็เป็นงานอันหนึ่งเหมือนกัน มันต้องทำงานมากขึ้น พอทำงานมากขึ้น มันต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้น มันก็ว่าเป็นความทุกข์ใจ เราก็มีความทุกข์อยู่แล้ว เราทำไมต้องมาทุกข์อีกล่ะ

ทุกข์อย่างนี้ทุกข์เพราะเราพอใจใจ ทุกข์เพราะเราตั้งใจของเราใจ ทุกข์อย่างนี้ทุกข์จะสิ้นจากทุกข์ใจ การลงทุนลงแรงมันก็เป็นความทุกข์อันหนึ่ง การกระทำนี่ก็เป็นความทุกข์อันหนึ่ง แล้วทำไมจะต้องไปทุกข์มากอีกล่ะ การทุกข์อย่างนี้เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ไง เกิดเป็นมนุษย์มนุษย์มีสติปัญญาไง เพราะมีสติปัญญามันถึงขวนขวายไป คนที่เขาไม่มีสติไม่มีปัญญา เขาคิดอย่างนี้ไม่ได้ เขาทำอย่างนี้ไม่ได้ คูสิ เวลาพราหมณ์ พราหมณ์วรรณะต่างๆ ของเขาก็หน้าที่ของเขา แล้วเขาก็ไปยอมอยู่กับพระเจ้า แล้วแต่พระเจ้าจะบัญชาการ มันทำของเขาอยู่อย่างนั้นไม่จบไม่สิ้น เห็นไหม

แต่ของเรามันจบมันสิ้น ถ้ามันจบมันสิ้น มันจบสิ้นอย่างไร ถ้ามันจบสิ้นอย่างนี้ ว่าเป็นของเล่นๆ มันเป็นของเล่น แล้วของเล่นไม่ใช่ธรรมดาณะ เหมือนเด็กๆ เวลาของเล่นมันโดนลักไป โดนแย่งไป ร้องไห้ ไอนี้ก็เหมือนกัน เวลาชีวิตมันพลัดพรากมันก็ร้องไห้เจ็บช้ำ ทั้งๆ ที่มันเป็นความจริง มันเป็นความจริงที่เราต้องพลัดพรากแน่นอน แต่พลัดพรากแน่นอน แต่เรามีสติปัญญา แล้วเราสร้างสมของเรา ถึงมีชีวิตอยู่ก็มีชีวิตอยู่ของเราเพื่อพอบรรเทาไป พอบรรเทาชีวิตของเราให้มันอยู่ได้ แล้วถ้ามีสติปัญญา เขาไม่ใช่สอยฟุ่มเฟือยของเขา เขาประหยัดมัธยัสถ์ใจ

ความกตัญญูกตเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี ความรู้จักประหยัดมัธยัสถ์ทำให้สุขภาพแข็งแรง จิตใจก็ไม่ริ้ว ไม่ตามกิเลสมันไป จิตใจไม่ริ้ว หาปัจจัยเครื่องอาศัยมาพอเสมอ พอไปหมดเลย ถ้าจิตใจมันริ้ว ตัวเองก็ไม่พอใช้ แล้วยังวุ่นวายกับคนอื่นอีก

ถ้าเราฝึกหัดๆ เป็นอย่างนี้ ถ้าฝึกหัดแล้วจิตใจเราดีขึ้น รู้จักประหยัดมัธยัสถ์ขึ้นมา มันดีทั้งภายนอกและภายใน ภายนอก ร่างกายก็แข็งแรง มันไม่ฟุ่มเฟือย ความแสวงหามาเพื่อร่างกายก็ไม่ต้องลงทุนลงแรงจนเกินไป

แต่ถ้าจิตใจของเรา จิตใจมันก็พัฒนาของมันขึ้น จิตใจไม่ริ้วไหลเพราะมันไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือยจนเป็นจริตเป็นนิสัย จริตมันรู้จักประหยัดมัธยัสถ์ พอประหยัดมัธยัสถ์ ของมันใช้แล้วใช้เล่า

เวลาหลวงปู่มัน เวลาท่านถือผ้าบังสุกุลอยู่แล้ว ท่านไม่ใช่คบคิดจิ๋วเลย แล้วเวลาท่านใช้แล้วยังประหยัดมัธยัสถ์ ประชุนอยู่อย่างนั้นนะ แล้วชื่อเสียงกับฟ้า หลวงตาท่านอยู่ของท่าน ท่านบอกทำไมต้องประหยัดขนาดนั้น

ความคิดใจ แล้วไอ้คนไม่ได้ใช้สอยยังทุกข์ยากแทนเลย แต่ของท่านสบายๆ สบายเพราะอะไร สบายเพราะคุณธรรมมันสูงส่ง คำว่า “คุณธรรมสูงส่ง” ความประหยัดมัธยัสถ์ ปฏิบัติบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เคารพธรรมวินัย เคารพธรรมวินัยแล้วบูชาธรรม เราปฏิบัติธรรมวินัย ปฏิบัติเพื่อความประหยัดมัธยัสถ์ ปฏิบัติเพื่อความงามความดี มันดีขึ้นไปเรื่อยๆ ทั้งที่จิตใจมันดีอยู่แล้ว จิตใจมันดีอยู่แล้วมันยังทำให้ดีมากขึ้นๆ ขนาดว่าผู้ที่อุปัฏฐากอยู่ยังสลดสังเวช หลวงตาท่านเป็นผู้อุปัฏฐากอยู่นะ ท่านสลดสังเวชของท่าน ท่านอยากจะให้ได้ดิบได้ดีขึ้นมาบ้าง คุณติ คุณเวลาหลวงปู่เจี๊ยะท่านพูดถึง ระลึกถึงหลวงปู่มันที่ไร้ร่องให้ทุกทีเลย ท่านไม่เคยได้ฉันภัตตาหารที่ทางโลกเขาว่าดีๆ เลย ท่านฉันอาหารของท่าน

เจ็บไข้ได้ป่วยของเรา เราต้องไปโรงพยาบาล พอเวลาท่านเจ็บไข้ได้ป่วยนะ อยู่ในป่า เจ็บไข้ได้ป่วย เข้าป่าลึกเข้าไปอีก ธรรมดาปกติก็ฉันอาหารปกติ เวลาเจ็บไข้ได้ป่วย ฉันข้าวต้มกับเกลือ หลวงปู่เจี๊ยะท่านเล่าให้ฟังประจำ

เวลาคนเจ็บคนป่วยขึ้นมา เราต้องบำรุงใช้ใหม่ ท่านยิ่งเจ็บยิ่งป่วยท่านยิ่งเข้าป่าลึกเข้าไปอีก ยิ่งเจ็บยิ่งป่วย ฉันทัวตัมกับเกลือเลย ท่านทำของท่านอยู่อย่างนั้นนะ นั่นนะมันเป็นตัวอย่าง

ฉะนั้น เวลาพระที่ไปอยู่กับท่าน ท่านถึงพยายามปฏิบัติให้เป็นธรรมชาติ ถ้าธรรมชาติหายาทมันมีธรรมในหัวใจนะ มันรู้จักประหยักรู้จักมัชฌิมาสัจจะโดยธรรมชาติของมัน ใช้สอยอย่างไม่มีฟุ่มเฟือยเด็ดขาด

ความฟุ่มเฟือยเป็นการแสดงออกของกิเลส มันเป็นกิริยาของกิเลส กิเลสมันแสดงออกอย่างนั้น มันฟุ่มเฟือยในหัวใจ ข้างนอกมันก็ฟุ่มเฟือย ข้างนอกมันทำอะไรก็ไม่มีหลักมีเกณฑ์

ถ้าจิตใจมันมีสติปัญญา มันมีสติปัญญามาจากหัวใจ มันประหยักรู้จักมัชฌิมาตั้งแต่หัวใจ ประหยักรู้จักมัชฌิมาขึ้นมา อารมณ์ก็เข้ามาไม่ได้ เพราะประหยักรู้จักมัชฌิมา ไม่ยอมรับอะไรทั้งสิ้น แต่ถ้ามันฟุ่มเฟือย สิ่งใดก็กรรมา ก็ไปคลุกคลีกับมันไป ไปคลุกเคล้ากับมันแล้วก็มีทุกขความยาก เวลามันทุกข์มันยากในหัวใจ หน้าขึ้นอกตรมไป หน้าขึ้นบาน มีความสุข แต่ในหัวใจมันคืนโครมๆ อยู่ นั่นนะ

แต่ถ้าเราทำความจริงของเรา เราปฏิบัติของเรา ปฏิบัติบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัตินะ ท่านปฏิบัติบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประหยักรู้จักมัชฌิมา ประหยักรู้จักมัชฌิมามันเป็นคุณธรรม แล้วคนที่มันอยู่กับคุณธรรมมันจะเร่ร้อนได้อย่างไร มันจะออกนอกกลุ่มนอกรทางได้อย่างไร ก็มันอยู่กับคุณธรรม

แต่ของเรามันดีแต่ปาก หัวใจมันเร่ร้อนไปหมด หัวใจมันออกนอกกลุ่มนอกรทางไปหมด มันดีแต่ปากไป นี่ไง การศึกษา ศึกษาแล้วมีความรู้เยอะมาก แต่ความรู้เยอะมาก เวลาปฏิบัติขึ้นมามันต้องปฏิบัติมาด้วยตัวของเราเอง ด้วยจิตใจของเราเอง จิตนิสัยๆ มันถึงบอกเวลาปฏิบัติแล้วจะเป็นความทุกข์ใจ เวลาพูดถึง โอ๊ย! มันก็ทุกข์อยู่แล้ว ทำไมต้องมาทุกข์ซ้ำทุกข์ซ้ำ

ไอ้ทุกข์อยู่แล้วมันทุกข์ด้วยเวรด้วยกรรม เพราะว่าสาขานุญสาขกรรม กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน มันทุกข์มันยากอย่างนั้น แต่เวลามันทุกข์มันยากอย่างนั้นแล้ว เวลาประพฤติปฏิบัติ ไอ้เนี่ยมันเป็นการกระทำ กระทำแบบบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ความทุกข์อย่างนี้ทุกข์

เพราะเราพอใจ เวลามันกำหนดพุทธโศ ใ้ปัญญาบรมสมาธิ ถ้าสติปัญญามากขึ้น มันจะเกิด ความมหัศจรรย์ขึ้นมาแล้ว

สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี ความสุขในโลกนี้ใครๆ ก็แสวงหาได้ถ้ามีปัจจัย ธุรกิจ บริการ จะไปฟุ่มเฟือยฟุ้งเฟ้อขนาดไหน เลอเลิศขนาดไหน ถ้ามีตั้งค์ ทำได้ทั้งนั้นนะ แต่ถ้าจิต สงบ มีตั้งค์มากน้อยขนาดไหนก็ซื้อไม่ได้ ความสงบระงับในหัวใจ คุณธรรมซื้อไม่ได้ ใครจะมี ตั้งค์มากน้อย ซื้อไม่ได้

เวลาคนที่มึสติมีปัญญา เขาจะทุกข์จนเข็ญใจ เขาจะมั่งมีศรีสุขขนาดไหน ถ้าเขาทำของเขา ถ้าจิตมันสงบเข้ามา สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี ความสุขความสงบอย่างนี้มันสุขสงบ เท่ากับอยู่ในวิภวณะ อยู่ในโลกธาตุนี้เลย มันแสวงหาได้เลย ไม่ต้องไปหาจากสินค้าทางโลก

สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี จิตใจของเราแท้ๆ เลย อยู่กับเราแท้ๆ เลย ถ้ามันสงบระงับ เข้ามา สงบระงับเพราะอะไร ถ้าไม่มีสติ เป็นการเพ้อเจ้อ ความสงบระงับแบบมิจฉาทิฎฐิ นั้นคือ การมอมเมา มอมเมาหัวใจของตนว่าว่างๆ ว่างๆ อันนั้นเป็นการมอมเมา มอมเมาค้วยกิเลสตัดหา ความทะยานอยาก มันเป็นมอมเมาตัวเอง

แต่ถ้ามันเป็นสัจจะความจริง มันมีสติของมัน มีคำบริกรรมของมัน มีปัญญาบรมสมาธิ ของมัน แล้วมันสงบเข้ามา มันละเอียดเข้ามา ละเอียดก็มีสติควบคุมดูแลรักษา เวลามันสงบ ขึ้นมา โอ้โฮ! มันแจ่มแจ้ง มันชัดเจน

นี่ไง คนที่มีองค์ความรู้ มีคุณธรรม เขาต้องม้องค์ความรู้ของเขาสิ เขาต้องมีปัญญาของเขา คนที่มีปัญญา เวลาพูดออกมามันมีปัญญาใช้ไหม คนที่ไม่มีปัญญาพูดสิ่งใดออกมามันก็ไม่มี ปัญญาใช้ไหม

จิตใจของคนก็เหมือนกัน จิตใจของคนที่มีมันสงบระงับเข้ามาด้วยศีล ด้วยสมาธิ ด้วย ปัญญา ถ้ามันมีความรู้จริง มันมีความจริงของมัน มันต้องม้องค์ความรู้ของมัน มันต้องมีเหตุมีผล ของมัน ถ้ามีเหตุมีผลของมัน มันถึงว่าเป็นข้อเท็จจริงใจ

สิ่งใดที่ได้มาโดยไม่มีเหตุมีผลใจ ว่างๆ ว่างๆ มอมเมา มอมเมาหัวใจของตน แล้วอ้างอิง ว่าเป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศีกษาธรรม ศีกษาธรรมขององค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้ามา แต่เวลาพูด พูดมอมเมา มอมเมว่า พูดด้วยกิเลสใจ พูดโดยสัญญาใจ มันไม่เป็นความจริงขึ้นมาใจ

ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา เราต้องทำอย่างนี้ มันถึงว่ามันเป็นความทุกข์ใจ ใจที่ว่าไม่มีความทุกข์ มีแต่ความสบายๆ มาถึงนั่งพับหลังไป ตื่นขึ้นมา ว่างๆ...มีเหตุมีผลที่ไหนด มันมาที่ไหนด มันเป็นปัจจัยตั้ง สันติทวิญญูโกอย่างไร มันเป็นสมาธิอย่างไร มันมีเหตุอย่างไรมันถึงเป็นสมาธิขึ้นมา

สมาธิมันต้องมีที่มาที่ไปสิ หัวใจของเรามันทุกข์มันยากขึ้นมา พอกิเลสมันกระตุ่นนะ ไม่เห็น เวลากิเลสมันกระตุ่น กิเลสมันครอบงำ ไม่รู้จัก เวลากระทำขึ้นมาก็ไม่มีความดีสิ่งใดเลย แล้วกิเลสในหัวใจก็มอมเมาตัวเองอีก

กิเลสของเราเป็นกิเลสทิฏฐิมานะ มันเกิดตัวตนของมัน มันเกิดอหังการอยู่แล้ว เวลาไปท่องจำธรรมะมาก็อ้างอิงตรงนั้นว่าเป็นคุณธรรมๆ มันมอมเมาสองชั้นสามชั้นนะ กิเลส กิเลสมันแผดเผาตัวมันเองอยู่แล้ว มันยังไปอ้างอิงบังเงาเอาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาอ้างอิงอีก มันเลยไม่เป็นความจริงๆ ขึ้นมาใจ

แต่ถ้าเป็นความจริงๆ ขึ้นมา มันต้องมีคำบริกรรมสิ บริกรรมพุทโธๆ พอพุทโธแล้ว เพราะพุทธานุสติ มันมีสติปัญญาของมัน รักษาหัวใจของมันเข้ามา ละเอียดระงับเข้ามา เวลามีความสุข มีความมหัศจรรย์นะ นี่ไง ลงทุนลงแรงมาแล้วมันคุ้มค่าไง ลงทุนลงแรงด้วยความทุกข์ ความยาก

เราบอกเราทุกข์อยู่แล้ว ทำไมต้องมาทุกข์อีก

เพราะเราจะมาทุกข์อย่างนี้ เพราะเรามาแสวงหาอย่างนี้ เพราะเราต้องการทรัพย์สมบัติอย่างนี้ที่ไม่มีใครซื้อหาได้ เศรษฐีมันจะมีเงินมากน้อยขนาดไหนมันก็หาสมบัติอย่างนี้ไม่ได้ แล้วเรามาหาของเราๆ เราหาของเราด้วยการนั่งสมาธิ ด้วยการเดินจงกรม มันจะทุกข์มันจะยากขนาดไหน สาธุ ทำบุญขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นถึงกษัตริย์นะ ท่านถึงลงทุนลงแรงขนาดนั้น แล้วเรา ด้วยความเคารพบูชาของเรา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แก้วสารพัดนึก รัตนตรัยของเรา เราพยายามสร้างขึ้นมา ทำบุญกุศลก็เพื่อบุญ ทำเพื่อความสบายใจ ทำเพื่อมีอำนาจวาสนาใน

วิญญะ เวลาปฏิบัติ ปฏิบัติเพื่อชำระล้างกิเลส เวลาปฏิบัติขึ้นมาเพื่อคุณธรรมในหัวใจ มันเป็นชั้น เป็นตอนเข้ามา

เรามีสติปัญญาเล็กน้อยแค่ไหน เรามีเป้าหมายกับชีวิตของเราอย่างไร เวลาปัจจุบันทันด่วนเขาต้องพลัดพรากจากกัน เขาร้องไห้คร่ำครวญกันอยู่นั้น เห็นไหม เรามีเวลานะ เรายังมีเวลาที่ จะแก้ไข ถึงวาระเราต้องสิ้นชีวิตนี้ไปเป็นเรื่องธรรมดา เป็นเรื่องธรรมดา เป็นเรื่องข้อเท็จจริง เลย

แต่เวลาที่เหลืออยู่นี้เราควรสร้างสมสติปัญญาของเรา เราควรสร้างคุณธรรมในใจของเรา เราควรสร้างใจของเราให้มีคุณธรรม เราควรสร้างหัวใจเราให้บางเบา ให้เวียนว่ายตายเกิดใน วิญญะให้มันมีความสุข อย่าให้ทุกข์ยากจนเกินไปเลย แล้วถ้ามันถึงที่สุด ถ้ามันพ้นไปได้ขอให้ มันพ้นไป เอวัง